

**ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД
ПРОТИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ОРГАНІЗОВАНИМ
ЗЛОЧИННИМ ГРУПАМ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ**

Роман Володимирович РОЗУМЯК,

*кандидат юридичних наук, докторант
Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-0859-3325>*

Однією із головних ознак правової держави є визначеність ключових аспектів її організації та функціонування правом, яке є наразі найбільш досконалим та універсальним інструментом регулювання суспільного життя. І, говорячи про правову впорядкованість як властивість правової держави, ми робимо акцент перш за все на визначеність і обмеженість засобами права державної влади. Тобто, той факт, що протидія організованим злочинним групам у сфері економіки – це діяльність щодо охорони, захисту та підтримки (збереження) відповідного правового режиму від небезпечного, руйнівного впливу злочинної активності, не означає того, що вона (ця діяльність) має довільний характер і може реалізовуватися у будь-які способи чи форми без дотримання певних правил, аби лише досягнути відповідного результату. Неврегульована та неконтрольована владна діяльність, якою без сумніву є досліджувана протидія, призведе лише до свавілля, зловживань та ще більшого ураження правової законності. Отже протидія Національною поліцією організованим злочинним групам у сфері економіки має відбуватися виключно на правових засадах.

Поняття «правові засади» не має єдиного тлумачення. Так, для прикладу, Р. П. Бойчук вважає, що правові засади є засобом визначення (закріплення) правових параметрів (порядку) здійснення відповідної діяльності. Правові засади повинні характеризувати (визначати) відносини у тій чи іншій сфері регулювання [0, с.23]. Правознавець звертає увагу на те, що серед дослідників немає єдності у питанні визначення правових засад, однак відмічає, що в цілому панують дві ключові позиції: а) ототожнення правових засад із принципами, застосовуючи їх як синоніми; б) визначення правових засад як сукупності нормативно-правових актів, положеннями яких визначаються ключові параметри та юридично значущі властивості того чи іншого питання. При цьому сутність правових засад безпосередньо визначається посиланням на законодавство, що складає основу регулювання тих чи інших суспільних відносин [0, с.22-23]. Д.С. Дронік, досліджуючи поняття та зміст адміністративно-правових засад діяльності патрульної поліції в Україні, доходить висновку, що означені засади доцільно розуміти як визначену адміністративно-правовими

нормами систему характеристик зовнішньоорганізаційної та внутрішньоорганізаційної діяльності патрульної поліції на сучасному етапі розвитку поліцейської діяльності, що розкривають її роль і функціональне призначення [0, с.297].

О. В. Дятко вважає, що правові засади – це основоположні принципи, норми та положення, які формують правову основу функціонування держави, інститутів громадянського суспільства та регулювання певної сфери діяльності. Вони виступають як керівні ідеї, що визначають загальний напрям розвитку права, його зміст, функції та призначення. Правові засади, наголошує фахівець, можуть бути закріплені в Конституції, законах, міжнародних договорах, а також у юридичній практиці та доктрині. Ці засади є основою для реалізації правових норм у конкретних сферах суспільного життя [0, с.521-522]. Особливе значення правових засад, зазначає О.В. Дятко, полягає в тому, що вони забезпечують єдність і системність правового регулювання, сприяють стабільності в державі та визначають орієнтири для правотворчої, правозастосовної та судової діяльності. Завдяки правовим засадам створюються умови для належного функціонування правової держави, у якій права та свободи людини є невід'ємною частиною системи законодавства. Вони також служать основою для правового захисту інтересів громадян, розвитку демократичних інститутів і зміцнення правопорядку в суспільстві [0, с.522]. Цілком справедливим є твердження про те, що правові засади повинні бути достатньо гнучкими, щоб ефективно регулювати нові форми правових відносин і відображати зміни в суспільстві. Правові засади не є статичними, вони постійно еволюціонують, відображаючи зміни в суспільстві, економіці та міжнародних відносинах. Вони є необхідною умовою для розвитку правової держави, забезпечення прав і свобод людини та стабільного функціонування всієї правової системи. Значення правових засад зводиться також до їх здатності підтримувати баланс між розвитком суспільства та захистом основних прав і свобод, які є основою демократичної та правової держави. Правові засади також лягають в основу вироблення пріоритетів державної політики [0, с.521-523].

Отже, правові засади є комплексною категорією, під якою, на наше переконання, найбільш доцільно розуміти сукупність правових актів, в яких закріплені матеріально-правові, процедурно-процесуальні, організаційно-управлінські, соціокультурні та інші аспекти устрою, функціонування, зміни, розвитку та припинення суспільних відносин, громадських та публічних інституцій. Зведення понятійно-термінологічної конструкції «правові засади» суто до принципів суттєво звужує її зміст, який не вичерпується виключно фундаментальними закономірностями (тобто принципами). Кожен принцип, відображений у чинному законодавстві є засадою, однак ціла низка правових положень, що мають визначальний характер не можуть бути охарактеризовані як принципи (наприклад, ті норми, які регулюють правовий статус суб'єкта, встановлюють порядок реалізації владних повноважень тощо). Звідси

вважаємо, що правові засади протидії Національною поліцією організованим злочинним групам у сфері економіки – це система правових актів, положеннями яких визначають як суто правові (матеріальні і процедурно-процесуальні), так й інші (які виражені у правовій формі, втім не є такими за своїм сутнісним змістом) основи побудови, функціонування та розвитку механізму протидії Національною поліцією організованим злочинним групам у сфері економіки.

Список використаних джерел

1. Бойчук Р. П. Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності: проблеми формування. *Право та інновації*. 2019. №4(28). С. 21-26.
2. Дронік Д.С. Поняття та зміст адміністративно-правових засад діяльності патрульної поліції в Україні. *Право і суспільство*. 2022. №4. С. 293-298. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.42>
3. Дятко О. (2023). Правові засади протидії корупції у сфері оподаткування та місце серед них адміністративно-правових норм. *Вісник Кримінологічної асоціації України*, 30(3), 521–530. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.3.50>